

INSTYTUCJA WARUNKOWEGO PRZEDTERMINOWEGO ZWOLNIENIA PO NOWELIZACJI KODEKSU KARNEGO WYKONAWCZEGO Z DNIA 16 WRZEŚNIA 2011 R.

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie niezwykle obszerna nowelizacja Kodeksu karnego wykonawczego wprowadzona ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw¹ (zwana w dalszej części nowelizacją wrześniową). W drodze rzeczowej noweli dokonano blisko stu zmian w Kodeksie karnym wykonawczym oraz szeregu modyfikacji w przepisach innych ustaw, w tym w Kodeksie karnym i Kodeksie wykroczeń. Deklarowanym celem reformy miało być poprawienie funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości poprzez usprawnienie procedur, zmniejszenie kosztów postępowań, skrócenie czasu ich trwania, a także – w odniesieniu do postępowania wykonawczego w sprawach karnych – zwiększenie efektywności orzekanych kar. W ocenie projektodawców obowiązujące do tej pory regulacje obciążone były istotnymi wadami, prowadzącymi przede wszystkim do przewlekłości postępowania, jego nieefektywności oraz nieuzasadnionej kosztowności². Czy deklarowane cele zostaną zrealizowane, pokaże praktyka najbliższych miesięcy. W niniejszym opracowaniu poddany analizie zostanie natomiast fragment przeprowadzonej nowelizacji, w obszarze dotyczącym regulacji opisującej instytucję warunkowego przedterminowego zwolnienia.

Warunkowe zwolnienie jest trzecim w systematyce rozdziału VIII Kodeksu karnego środkiem związanym z poddaniem sprawy próbie. Z uwagi na stadium, w którym jest stosowane, stanowi instytucję prawa penitencjarnego, służącą pogłębieniu zasady indywidualizacji wykonania kary. Wiąże się ściśle z poddaniem sprawy procesowi resocjalizacyjnemu w warunkach kontrolowanej wolności³. Z drugiej strony istotę warunkowego zwolnienia można postrzegać jako rezygnację z efektywnego wykonania części pozostałej do odbycia kary pozbawienia wolności⁴. W literaturze wskazuje się także, iż instytucja ta stanowi korektę wyroku na korzyść skazanego na etapie postępowania wykonawczego⁵. W istocie więc zawiera ona w sobie elementy typowe dla prawa karnego materialnego jak i wykonawczego, co prowadzi w konsekwencji do pewnego dualizmu regulacyjnego. Oto bowiem przesłanki merytorycz-

*dr; Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu.

¹ Dz.U. z 2011 r. nr 240, poz. 1431.

² Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw, druk nr 3961, s. 1.

³ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 lipca 2000 r., SK 21/99, OTK 2000 nr 5 s. 144, Dz.U. z 2000 r. nr 55 poz. 666.

⁴ E. Bieńkowska [w:] *Kodeks karny, Komentarz*, G. Retman (red.), Warszawa 1999, s. 1010 i n.

⁵ G. Wiciński, *Głosa do postanowienia SA w Łodzi z dnia 23 marca 1999 r.*, II AKz 114/99, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 7-8, s. 94.

ne i formalne, jak również skutki pozytywnego upływu okresu próby określa Kodeks karny (art. 77-80 i 82), natomiast procedurę orzekania w tym przedmiocie, ustalanie obowiązków próby i przebieg dozoru określają przepisy Kodeksu karnego wykonawczego (art. 159-163 i 173). W doktrynie pojawiły się wątpliwości co do zasadności takiego rozbitcia legislacyjnego przedmiotowej regulacji, albowiem niezrozumiałą jest sytuacja, w której skutki negatywnego wyniku próby reguluje k.k.w., zaś skutki pozytywnego wyniku próby k.k.⁶

Możliwość zastosowania instytucji warunkowego przedterminowego zwolnienia w prawie polskim zawsze była zdeterminowana spełnieniem dwóch rodzajów przesłanek: formalnych – wskazujących określone *quantum* kary pozbawienia wolności, które skazany musiał odbyć, a także materialnej podstawy stosowania tej instytucji. Dopiero łączne ich uwzględnienie mogło prowadzić do podjęcia stosownej decyzji w przedmiocie warunkowego zwolnienia⁷. W ramach nowelizacji wrześnieowej dokonano niewielkiej korekty w obrębie przesłanki materialnej.

Ogólnie rzecz ujmując, jako jedyną przesłankę materialną warunkowego zwolnienia ustawodawca przyjmuje uzasadnione przekonanie, że skazany będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa⁸. Innymi słowy, podstawą warunkowego zwolnienia jest ustalenie pozytywnej prognozy kryminologicznej. Powyższe pozwala na uznanie, iż instytucja ta w obecnym kształcie oparta jest na racjonalizacji indywidualno-prewencyjnej, poza zakresem rozważań pozostawiając względy ogólnoprewencyjne⁹. Ocenę co do występowania w sprawie pozytywnej prognozy kryminologicznej sąd winien oprzeć na przesłankach wskazanych w art. 77 § 1 k.k., do których przed nowelą wrześnieową należały: postawa skazanego, jego właściwości i warunki osobiste, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa, okoliczności jego popełnienia oraz zachowanie się skazanego po popełnieniu przestępstwa i w czasie odbywania kary. W drodze ostatniej nowelizacji powyższy katalog uszczuplono o okoliczności związane ze sposobem życia skazanego przed popełnieniem przestępstwa. W literaturze przyjmowano, iż przywołana podstawa kształtowania pozytywnej prognozy kryminologicznej obejmowała niekaralność sprawcy, stałe zatrudnienie, opinię środowiskową nie tylko z miejsca pracy, ale także z miejsca zamieszkania. Pozwalała ona uwzględnić także sytuację materialną skazanego, a nadto jego zdolności zarobkowe oraz warunki mieszkaniowe¹⁰. W tym obszarze pozostawały także czynności sądu prowadzące do zbadania dotychczasowego zakresu korzystania przez skazanego z instytucji probacyjnych oraz efektów ich stosowania. Trafnie wskazywano, iż odwołanie do powyższych okoliczności pozwalało ustalić, czy popełnione przestępstwo było wynikiem społecznie niepożądanego postawy wobec dobra, które sprawca naruszył, czy też miało charakter jedynie incydentalny lub wręcz przypadkowy¹¹. Z powyższego wynika, iż czynnik ten obejmował szereg niezwykle

⁶ A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 278, S. Lelental [w:] M. Melezini (red.), *System prawa karnego*, t. 6, Warszawa 2010, s. 1070.

⁷ J. Lachowski, *Przesłanka materialna warunkowego przedterminowego zwolnienia na gruncie kodeksu karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 11, s. 36

⁸ Szerzej na temat materialnej przesłanki por. A. Tobis, *Zasady orzekania w sprawach o warunkowe zwolnienie*, Warszawa 1972, s. 8 i n.; J. Lachowski, *Przesłanka materialna...*, s. 36 i n.; tenże, *Warunkowe zwolnienie z reszty kary pozbawienia wolności*, Warszawa 2010, s. 248 i n.

⁹ A. Marek, *Kodeks karny...*, s. 278, L. Przybyłczak, *Instytucja warunkowego zwolnienia w nowym k.k. i k.k.w.*, „Prokuratura i Prawo” 1998, z. 9, s. 77.

¹⁰ J. Lachowski, *Przesłanka materialna...*, s. 46-47.

¹¹ A. Tobis, *Wywiady i opinie milicji, zakładów pracy i rad narodowych jako podstawa orzeczeń o warunkowych zwolnieniach*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1969, nr 1, s. 73 i n.

doniosłych okoliczności, umożliwiających sądowi pełną ocenę całokształtu dotychczasowych (przed popełnieniem przestępstwa) zachowań skazanego, co w sposób oczywisty rzutuje na możliwość skonstruowania prawidłowej prognozy kryminologicznej. Przyczyn wskazanej zmiany może się jedynie domyślać, albowiem uzasadnienie projektu ustawy nowelizującej nie zawiera w tym zakresie jakiegokolwiek wyjaśnienia wprowadzanych modyfikacji. Wydaje się więc, że ustawodawcy chodziło o podkreślenie, iż najważniejszą przesłanką decyzji o warunkowym zwolnieniu jest pozytywna prognoza, a ta wiąże się ze zmianami w postawie sprawcy, opartymi przede wszystkim na ocenie jego zachowania i postawy w czasie odbywania kary¹². Z uwagi na doniosłość prawną wskazanego czynnika, za nietrafną należy uznać dokonaną w tym zakresie zmianę, polegającą na jego eliminacji, co zresztą sygnalizowano już na etapie przygotowywania omawianej nowelizacji¹³.

Pozostałe zmiany wprowadzone do regulacji k.k. w zakresie dotyczącym warunkowego zwolnienia nie wzbudzają większych zastrzeżeń. W art. 79 dodano § 3, zgodnie z którym art. 78 § 3 k.k., umożliwiający ubieganie się o warunkowe zwolnienie po odbyciu 15 lat kary, znajduje odpowiednie zastosowanie, jeżeli chociaż jedna z niepodlegających łączeniu kar, które skazany ma odbyć kolejno, jest karą 25 lat pozbawienia wolności lub dożywotniego pozbawienia wolności. Z kolei w art. 80 § 3 k.k. wprowadzono dziesięcioletni okres próby przy warunkowym zwolnieniu skazanego na karę 25 lat pozbawienia wolności. Tym samym okres próby przy warunkowym zwolnieniu z odbycia reszty kary 25 lat pozbawienia wolności zrównany został z okresem próby przy warunkowym zwolnieniu z kary dożywotniego pozbawienia wolności. Podobny zabieg zastosowano w art. 81 k.k., w którym wprowadzono zasadę, że skazanemu na karę 25 lat pozbawienia wolności nie można udzielić ponownie warunkowego zwolnienia przed upływem 5 lat od jego osadzenia w zakładzie karnym (dotychczas obostrzenie to dotyczyło jedynie skazanych na karę dożywotniego pozbawienia wolności). Wreszcie w § 2 art. 82 k.k. wprowadzono zasadę, że w razie objęcia wyrokiem łącznym kary, z odbycia której skazany został warunkowo zwolniony, na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zalicza się jedynie okres faktycznego odbywania kary.

Dogłębnie przekonstruowano natomiast przepisy dotyczące procedury orzekania w przedmiocie udzielenia oraz odwołania warunkowego zwolnienia, zamieszczone, o czym była już mowa, w Kodeksie karnym wykonawczym. O warunkowym zwolnieniu orzeka sąd penitencjarny, w którego okręgu przebywa skazany (zob. art. 3 § 2 k.k.w.), na posiedzeniu, które powinno odbyć się w zakładzie karnym. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz obrońca, a także dyrektor zakładu karnego oraz sądowy kurator zawodowy, przy czym w przypadku dwóch ostatnich podmiotów uprawnienie to jest warunkowane okolicznością złożenia wniosku o warunkowe zwolnienie (art. 161 § 1 i 2 k.k.w.). Z powyższego wynika, iż ustawodawca konsekwentnie odmawia pokrzywdzonemu możliwości czynnego udziału w postępowaniu wykonawczym, nawet jeśli występował on w sprawie jako oskarżyciel posiłkowy (także subsydiarny), w szczególności w toku postępowania w przedmiocie warunkowego zwolnienia, choć jego opinia może mieć niezwykle istotne znaczenie dla decyzji sądu. Niekonsekwencja stanowiska ustawodawcy jest szczególnie widoczna, jeśli zważyć, że jednocześnie sąd zobligowany jest uwzględnić ugo-

¹² A. Marek, *Kodeks karny...*, s. 279, por. też post. SN z 24 czerwca 1997 r., Orz. Prok. I Pr. 1997, nr 12, a także post. SA w Warszawie z 16 listopada 1999 r., II AKz 385/99, Orz. Prok. i Pr. 2002, nr 1.

¹³ J. Lachowski, *Przesłanka materialna...*, s. 47.

dę zawartą w wyniku mediacji (zob. art. 162 § 1 k.k.w.). W celu zapobieżenia regularnie powtarzanym, co 3 miesiące przez skazanych, którym wymierzono długoterminowe kary pozbawienia wolności, bezzasadnym wnioskom o warunkowe przedterminowe zwolnienie i konieczności rozpoznawania tych wniosków przez sąd penitencjarny, wprowadzono nową regulację w art. 161 § 3 i 4 k.k.w.¹⁴ Zgodnie z obecnym brzmieniem wskazanych przepisów, jeżeli orzeczona kara lub suma kar nie przekracza 3 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem 3 miesięcy od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu. Jeśli zaś orzeczona kara lub suma kar przekracza 3 lata pozbawienia wolności, powyższy termin ulega wydłużeniu do 6 miesięcy. Celem przyspieszenia postępowania wykonawczego i wydania decyzji w przedmiocie warunkowego zwolnienia dodano także do art. 161 k.k.w. § 5, który nakłada na dyrektora zakładu karnego, składającego wniosek o warunkowe przedterminowe zwolnienie, obowiązek jednoczesnego przesyłania opinii, zawierającej w szczególności prognozę kryminologiczno-społeczną. W innych przypadkach dyrektor ma obowiązek przesyłania opinii na żądanie sądu penitencjarnego lub na prośbę skazanego, który osobiście składa wniosek o warunkowe zwolnienie.

Art. 162 § 1 k.k.w. – w brzmieniu nadanym nowelą wrześniową – stanowi, iż na sądzie penitencjarnym spoczywa obowiązek wysłuchania przedstawiciela administracji zakładu karnego oraz sądowego kuratora zawodowego, w razie złożenia przez nich wniosku o warunkowe zwolnienie. Sąd zobligowany jest również do uwzględnienia ugody zawartej w wyniku mediacji. Zmiana ta w założeniu projektodawców ma na celu spowodowanie wszechstronnego wyjaśniania przez sąd penitencjarny okoliczności związanych ze składanymi przez dyrektora zakładu karnego i sądowego kuratora zawodowego wnioskami o warunkowe zwolnienie i zagwarantowanie organom postępowania wykonawczego udziału w podejmowanych czynnościach procesowych¹⁵. Ponowić należy w tym miejscu zastrzeżenie związane z niekonsekwencją autorów nowelizacji. Sąd ma bowiem obowiązek uwzględnić ugodę zawartą w wyniku mediacji, a więc wziąć pod uwagę okoliczności korzystne dla skazanego, związane z np. pojednaniem z pokrzywdzonym lub ustaleniem okoliczności związanych z naprawieniem szkody, przeproszeniem pokrzywdzonego itp. Natomiast żaden przepis nie obliguje sądu do zapoznawania się z przebiegiem nieudanego postępowania mediacyjnego, w wyniku którego nie doszło do zawarcia ugody. Tymczasem w toku takiego postępowania mogły ujawnić się okoliczności – np. postawa skazanego – które uniemożliwiły zawarcie ugody. Podobnie bardzo istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności mogły leć u podstaw decyzji pokrzywdzonego o nieprzystąpieniu do postępowania mediacyjnego. Najlepszym źródłem tego typu informacji jest sam pokrzywdzony, który winien w związku z tym mieć zapewnioną możliwość udziału w posiedzeniu sądu w przedmiocie warunkowego zwolnienia.

Wreszcie po zmianach wprowadzonych w art. 162 § 1 k.k.w., zasięgnięcie opinii biegłych nabiera charakteru obligatoryjnego jedynie wówczas, gdy zasadnym będzie udzielenie warunkowego przedterminowego zwolnienia skazanemu za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych. Oznacza to, że na sądzie nie ciąży już obowiązek powoływania biegłych w sprawie skazanego za przestępstwo popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych,

¹⁴ Zob. Uzasadnienie..., s. 26.

¹⁵ Ibidem, s. 27.

o ile skazanie obejmuje przestępstwa spoza powyższej grupy bądź też gdy zapada decyzja o odmowie udzielenia warunkowego zwolnienia.

Zgodnie ze znowelizowanym brzmieniem art. 159 k.k.w., orzekając o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, sąd penitencjarny może postanowić, że przybierze ono jeden z czterech wariantów:

- 1) z obowiązkami związanymi z okresem próby i z dozorem;
- 2) z obowiązkami bez dozoru;
- 3) z dozorem bez obowiązków;
- 4) bez dozoru i bez obowiązków¹⁶.

Każdy z powyższych wariantów związany jest z okresem próby, którego czas określają normy art. 80 k.k. W okresie próby skazany zobligowany jest przestrzegać porządku prawnego, w szczególności nie popełnić ponownie przestępstwa (art. 77 § 1 k.k. *in fine*).

Orzeczone przez sąd dozór może być powierzony kuratorowi sądowemu, a także osobie godnej zaufania albo stowarzyszeniu, organizacji lub instytucji, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym (art. 159 § 1 zd. 1 k.k.w.). Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości przytaczanych przez S. Lelental wynika, iż w praktyce dozór orzekany przy warunkowym przedterminowym zwolnieniu wykonywany jest wyłącznie przez kuratora sądowego¹⁷, a więc współdziałanie podmiotów społecznych w wykonywaniu orzeczeń pozostaje w tym zakresie jedynie niezrealizowanym postulatem. Oddanie warunkowo zwolnionego w okresie próby pod dozór kuratora sądowego lub innego podmiotu wskazanego w art. 159 § 1 k.k.w. jest w zasadzie fakultatywne, z wyjątkiem:

- skazanego za przestępstwo określone w art. 197-203 k.k., popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych,
- młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego,
- sprawcy określonego w art. 64 k.k.,
- skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności, kiedy to orzeczenie dozoru jest obligatoryjne.

Kolejna zmiana wprowadzona w treści art. 159 k.k.w. polega na możliwości nałożenia na warunkowo zwolnionego, oprócz obowiązków przewidzianych w art. 72 § 1 k.k., także obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem, za które skazany odbywa karę, określonego w art. 77 § 2 k.k., o ile oczywiście szkoda ta nie została wcześniej naprawiona. Zmiana ta ma na celu zadośćuczynienie słusznym roszczeniom pokrzywdzonych. Skoro skazany korzysta z dobrodziejstwa wcześniejszego opuszczenia zakładu karnego, zasadne wydaje się, aby korzyść z tego odniosły również ofiary popełnionego przez niego przestępstwa¹⁸. Zmianę tę należy uznać za krok w dobrym kierunku. Uwzględniając fakt, iż największa grupa osób skazanych na karę pozbawienia wolności odbywa ją w rozmiarze od 6 miesięcy do 1 roku¹⁹, kwestia naprawienia szkody jawić się może jako istotny i aktualny aspekt wyrównania pokrzywdzonemu doznanych strat materialnych.

¹⁶ S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2012, uwagi do art. 159, Nb 14.

¹⁷ Według stanu na dzień 31.12.2009 r. pod dozorem kuratora sądowego pozostawało 43 271 warunkowo zwolnionych, w tym 18 925 pod dozorem kuratorów zawodowych (43,7%), a 24 346 pod dozorem kuratorów społecznych (56,3%). S. Lelental, *Kodeks karny...*, uwagi do art. 159, Nb 10.

¹⁸ Uzasadnienie..., s. 25.

¹⁹ Ministerstwo Sprawiedliwości Departament Organizacyjny Wydział Statystyki, „Informacja statystyczna o ewidencji spraw i orzecznictwie w sądach powszechnych oraz o więziennictwie”, Cz. VIII Więziennictwo w 2011 r., s. 6.

W przypadku warunkowo zwolnionego, który został zobowiązany do wykonywania obowiązków związanych z okresem próby i nie został oddany pod dozór, § 2 art. 159 k.k.w. nakłada na niego obowiązek:

- 1) bezzwłocznego, a najpóźniej w ciągu 7 dni od zwolnienia z zakładu karnego zgłoszenia się do sądowego kuratora zawodowego sądu rejonowego, w którego okręgu będzie miał miejsce stałego pobytu;
- 2) zgłaszania się do sądowego kuratora zawodowego w określonych przez niego terminach i udzielania wyjaśnień co do przebiegu okresu próby;
- 3) niezmienniania bez zgody sądu miejsca stałego pobytu;
- 4) wykonywania nałożonych na niego obowiązków

– o czym sąd ma obowiązek pouczyć warunkowo zwolnionego. Przepis ten, wprowadzając swego rodzaju „dozór uproszczony”, skorelowany został jednocześnie z nowym brzmieniem art. 169 § 3 i 4 k.k.w., regulującym obowiązki skazanego oddanego pod dozór, w tym m.in. stawiennictwo na wezwanie sądu lub kuratora sądowego, udzielanie wyjaśnień co do przebiegu okresu próby, niezmiennianie bez zgody sądu miejsca stałego pobytu, umożliwienie kuratorowi wejście do mieszkania oraz informowanie go o zmianie miejsca zatrudnienia. W obu przypadkach wątpliwości może budzić nałożenie na warunkowo zwolnionego obowiązku uzyskiwania zgody sądu na każdorazową zmianę stałego miejsca pobytu. Regulacja ta razi w szczególności w przypadku skazanego, który nie został oddany pod dozór, a więc gdy nie dostrzeżono przesłanek do ścisłego nadzorowania zachowania skazanego na wolności. Po pierwsze, praktyka zna przypadki warunkowego zwolnienia osoby nieposiadającej stałego miejsca pobytu już w chwili wydania decyzji sądu, bądź też osoby, która stała się bezdomnym po uzyskaniu warunkowego zwolnienia, wskutek np. utraty praw do mieszkania, bądź też rozszabrowania lub nawet spalenia domu stanowiącego jego własność. Po wtóre, w przypadku warunkowo zwolnionych o dłuższym okresie próby (nawet do 10 lat), utrzymywanie w tym czasie konieczności uzyskiwania zgody na zmianę miejsca stałego pobytu wydaje się obwarowaniem zbyt daleko idącym²⁰. W miejsce tego obowiązku należałoby raczej wprowadzić obowiązek informowania kuratora sądowego o zmianie miejsca stałego pobytu, zwłaszcza w przypadku warunkowo zwolnionych, wobec których nie orzeczono dozoru.

Wreszcie w przypadku skazanego nieobjętego dozorem, na którego nie nałożono obowiązków probacyjnych, sąd penitencjarny wykonujący orzeczenia o warunkowym zwolnieniu może kontrolować przebieg okresu próby, zarządzając zebranie informacji dotyczących skazanego, w szczególności w drodze wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przez kuratora sądowego (art. 163 § 3 k.k.w. w zw. z art. 14 § 1 k.k.w.).

Najwięcej kontrowersji w omawianym zakresie wzbudza jednak zmiana regulacji dotyczącej odwołania warunkowego zwolnienia. Dotychczasowy jasny podział na obligatoryjne (konkretne) i fakultatywne (ocenne) przesłanki odwołania warunkowego zwolnienia został zastąpiony przez podział na przesłanki bezwzględnie i względnie obligatoryjne. Poza rodzącym szereg wątpliwości natury terminologicznej oraz teleologicznej nowym podziałem przesłanek, regulacja ta nasuwa szereg uwag krytycznych z uwagi na niespójną, czy wręcz sprzeczną wewnętrzną konstrukcję i redakcję omawianych przepisów, a w szczególności art. 160 k.k.w.

²⁰ O wątpliwościach dotyczących zgodności przyjętego rozwiązania z Konstytucją RP zob. S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy...*, uwagi do art. 159, Nb 7.

Rzeczony przepis przewiduje dwie bezwzględnie obligatoryjne przesłanki odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia:

1. popełnienie przez skazanego w okresie próby przestępstwa umyślnego, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności (art. 160 § 1 pkt 1);
2. rażąco naruszenie w okresie próby porządku prawnego, poprzez użycie przez skazanego przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkującej wspólnie ze sprawcą, w przypadku uprzedniego skazania za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkującej wspólnie ze sprawcą (art. 160 § 2).

W razie zaistnienia jednej z powyższych przesłanek sądowy kurator zawodowy, a gdy skazany został oddany pod dozór osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, o której mowa w art. 159 § 1 k.k.w., także ta osoba lub przedstawiciel tego stowarzyszenia, organizacji lub instytucji, bezzwłocznie kieruje do sądu wnioszek o odwołanie warunkowego zwolnienia. W posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz obrońca, sądowy kurator zawodowy, a gdy skazany pozostaje pod dozorem podmiotu społecznego, także ten podmiot lub jego przedstawiciel (art. 160 § 3 k.k.w.). Z przyczyn całkowicie niezrozumiałych, w paragrafie tym zamieszczono odwołanie do art. 75 § 3 k.k., jako jednej z przesłanek do wystąpienia z wnioskiem o odwołanie warunkowego zwolnienia, co jest dość zaskakujące, jeśli zważyć, że przepis ten reguluje kwestię fakultatywnego zarządzenia przez sąd wykonania kary warunkowo zawieszanej. Trudno będzie ów przepis zastosować wprost (jak chce ustawodawca) na gruncie instytucji warunkowego zwolnienia, stąd wydaje się, iż regulacja ta także wymaga rychłej nowelizacji. W omawianym zakresie wprowadzono bardzo istotną zmianę polegającą na poszerzeniu w stosunku do poprzedniego stanu prawnego kategorii przestępstw, których popełnienie w okresie próby pociąga za sobą konieczność bezwzględnego odwołania warunkowego zwolnienia. Przypomnieć należy, iż przed nowelą wrześnieową podstawą obligatoryjnego odwołania warunkowego zwolnienia, uregulowaną w art. 160 § 1 k.k.w., był fakt popełnienia przez skazanego w okresie próby przestępstwa umyślnego, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Próżno szukać w uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej wyjaśnienia wprowadzonej zmiany, co dziwi, tym bardziej że pojawiające się w literaturze postulaty zmian zmierzały raczej w odwrotnym kierunku²¹.

Jej praktyczną konsekwencją jest fala wniosków kuratorów sądowych o odwołanie warunkowego zwolnienia. Rzecz bowiem w tym, że w sposób wadliwy i nieprzemyślany skonstruowano także przepisy przejściowe. Oto bowiem zgodnie z brzmieniem art. 10 ust. 1 ustawy nowelizującej, przepisy w nowym brzmieniu stosuje się również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jej wejścia w życie. Zestawienie tych dwóch regulacji prowadzi w praktyce do trudnych do zaakceptowania rezultatów. Zdarzają się dość często sytuacje, w których skazany tuż po uzyskaniu warunkowego zwolnienia dopuścił się drobnego przestępstwa, za które został skazany na karę pozbawienia wolności

²¹ W literaturze wnioskowano, aby złagodzić przesłankę obligatoryjnego odwołania warunkowego zwolnienia przez dodanie wymogu podobieństwa czynu popełnionego przez warunkowo zwolnionego w okresie próby do przestępstwa poprzednio osądzonego, por. E. Bieńkowska [w:] *Kodeks karny...*, s. 1192; J. Lachowski, *Warunkowe zwolnienie...*, s. 328–329.

z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, co nie zostało z różnych szczególnych względów uznane przez kuratora za okoliczność uzasadniającą wystąpienie z wnioskiem o odwołanie warunkowego zwolnienia. Dalszy okres próby mija, zgodnie z prognozą kuratora, w sposób niezakłócony, a wręcz wzorowy, po czym dochodzi do omawianej zmiany przepisów i kurator sądowy zobligowany jest do wystąpienia z wnioskiem, a sąd do odwołania warunkowego zwolnienia. Co więcej, w pewnych sytuacjach może nawet dojść do pojawienia się dwóch, *prima facie* sprzecznych ze sobą, orzeczeń sądowych, jeśli początkowo kurator wystąpił jednak z wnioskiem o odwołanie warunkowego zwolnienia, ale sąd nie podzielił jego stanowiska w tej materii, jednak po zmianie przepisów, w oparciu o ten sam stan faktyczny, sąd zobligowany jest do odwołania warunkowego zwolnienia.

Ten sposób nowelizowania przepisów musi wzbudzać wątpliwości co do zgodności ze standardami konstytucyjnymi. Obywatel, podejmując określone działania, powinien móc przewidzieć skutki prawne, jakie z tym działaniem są związane, aby móc dobrze ocenić ich konsekwencje. Szczególnie znaczenie ma to założenie na gruncie prawa karnego²². Zmiana „reguł gry”, niejako *ex post* wobec skazanych warunkowo zwolnionych, godzi w określoną w art. 2 Konstytucji RP gwarancję bezpieczeństwa prawnego. Byłoby niesłychanym paradoksem, gdyby w procesie resocjalizacji skazanego organy państwa domagały się od niego respektowania porządku prawnego, jako zasadniczego elementu tego procesu, a tymczasem same nie respektowałyby konstytucyjnych nakazów stanowienia lub stosowania ustanowionych dla tego skazanego reguł prawnych²³. Wprowadzanie tego typu rozwiązań legislacyjnych prowadzi do tworzenia w odbiorze społecznym obrazu państwa, które jest nieprzewidywalne, którego urzędnicy podejmują niezrozumiałe i nieracjonalne, a w subiektywnym odczuciu skazanych nawet sprzeczne ze sobą decyzje. Przyjęta konstrukcja przepisów przejściowych w omawianym zakresie prowadzi w istocie do przekreślenia idei probacji oraz celu, jakiemu instytucja warunkowego zwolnienia winna służyć.

Z kolei do grupy względnie obligatoryjnych przesłanek odwołania warunkowego zwolnienia ustawodawca zaliczył:

- niewykonywanie przez skazanego, który nie został oddany pod dozór, ciążących na nim z mocy prawa obowiązków określonych w art. 159 § 2 k.k.w.;
- uchylanie się od dozoru, orzeczonych środków karnych lub obowiązków nałożonych w związku z decyzją o warunkowym zwolnieniu;
- rażące naruszanie przez skazanego, w okresie próby, porządku prawnego, w szczególności popełnienie przestępstwa nieumyślnego bądź też umyślnego, za które orzeczono karę inną niż kara pozbawienia wolności.

W zasadzie więc w grupie tej znalazły się okoliczności stanowiące do tej pory przesłanki fakultatywnego odwołania warunkowego zwolnienia (dotychczasowy art. 160 § 2 k.k.w.), stąd w zakresie wykładni i interpretacji użytych w tych przepisach konstrukcji i zwrotów należy odesłać do orzecznictwa i literatury opartej o ówczesny stan prawny, które zachowują na gruncie zmienionego stanu prawnego pełną aktualność.

Kolejną nowością jest tryb procedowania w przypadku zaistnienia przesłanek odwołania warunkowego zwolnienia, będący konsekwencją nowego podziału na bezwzględnie i względnie obligatoryjne przesłanki. Kluczową rolę odgrywają w tym zakresie normy zamiesz-

²² Wyrok TK z dnia 10 lipca 2000 r., SK 21/99, OTK 2000, nr 5 s. 144.

²³ Por. zdania odrębne L. Garlickiego oraz S.J. Jaworskiego do wyroku TK z dnia 10 lipca 2000 r., SK 21/99, OTK 2000, nr 5, s. 144.

czony w art. 160 § 4 i 5 k.k.w. oraz art. 173 § 3, 4 i 5 k.k.w. Niestety, także i te przepisy skonstruowane są w sposób daleki od przyjętych kanonów poprawnej legislacji, mają charakter niespójny, niejasny, a w pewnych obszarach wzajemnie sprzeczny. Z tego też powodu pojawiają się opinie o niemożliwości stosowania w praktyce niektórych z przywołanych regulacji²⁴.

Rozpocząć należy od wprowadzonej nowelizacją wrześnieową nowej instytucji, jaką jest pisemne upomnienie udzielane skazanemu przez kuratora sądowego. Zgodnie z art. 173 § 3 k.k.w., w razie zaistnienia okoliczności, określonych w art. 160 § 1 pkt 2-4 k.k.w., sądowy kurator zawodowy może odstąpić od złożenia wniosku o odwołanie warunkowego zwolnienia, jeżeli przemawiają za tym rodzaj i stopień naruszenia uzasadniające przekonanie, że pomimo odstąpienia od złożenia wniosku, cele środka związanego z poddaniem skazanego próbie zostaną osiągnięte. W takiej sytuacji sądowy kurator zawodowy udziela skazanemu pisemnego upomnienia, w którym wskazuje rodzaj naruszenia oraz informuje go o skutkach niezastosowania się do upomnienia, zaś odpis upomnienia niezwłocznie przekazuje sądowi (art. 160 § 4 k.k.w.). Jeżeli po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia zaistnieją ponownie przesłanki odwołania warunkowego zwolnienia, sądowy kurator zawodowy zobligowany jest, tym razem w sposób bezwzględny, do wystąpienia do sądu z odpowiednim wnioskiem (art. 160 § 5 k.k.w.).

Wprowadzona instytucja pisemnego upomnienia stanowi w zasadzie sformalizowany odpowiednik funkcjonującej obecnie rozmowy ostrzegawczej, uzupełniony o precyzyjnie określone konsekwencje prawne. Fakt, iż decyzję w przedmiocie udzielenia upomnienia w miejsce wystąpienia z wnioskiem o odwołanie warunkowego zwolnienia podejmuje kurator sądowy, nie oznacza, iż sąd pozbawiony został w takim wypadku kompetencji do odwołania warunkowego zwolnienia. Służy temu spoczywający na kuratorze obowiązek niezwłocznego przekazania odpisu upomnienia do właściwego sądu. Sąd ten, nie podziеляjąc stanowiska kuratora, władny jest podjąć z urzędu postępowanie prowadzące do odwołania warunkowego zwolnienia (por. art. 19 § 1 k.k.w.)²⁵. Sytuacja ta może występować nadzwyczaj często. Jeśli bowiem kierować się literalnym brzmieniem przepisów, ustawodawca nie skorelował przesłanek, którymi mają kierować się oba organy podejmując analogiczne decyzje. I tak kurator sądowy ma brać pod uwagę rodzaj i stopień naruszenia porządku prawnego uzasadniający przekonanie, że pomimo odstąpienia od złożenia wniosku cele środka związanego z poddaniem skazanego próbie zostaną osiągnięte. Tymczasem sąd penitencjarny, stosownie do art. 160 § 5 k.k.w., może odstąpić od odwołania warunkowego zwolnienia z przyczyn opisanych w art. 160 § 1 pkt 2-4 jedynie w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami. Oczywistym jest, że oba przepisy odwołują się do całkowicie odrębnych zespołów okoliczności, pokrywając się jedynie w niewielkiej grupie przypadków.

Przywołany art. 160 § 5 k.k.w. jest jednak niespójny nie tylko z przepisem dotyczącym kompetencji kuratorskich, ale także z zamieszczonym w tym samym artykule § 4. W istocie należy ze smutkiem skonstatować, iż literalna wykładnia art. 160 § 4 i 5 k.k.w. prowadzi do rezultatów trudnych do zaakceptowania przy uwzględnieniu domniemania racjonalności ustawodawcy. *Prima vista* z § 4 wynika, iż sąd penitencjarny może odwołać warunkowe zwolnienie w przypadku zaistnienia przesłanek odwołania warunkowego zwolnienia z § 1 pkt 2-4 jedynie po udzieleniu

²⁴ Tak w odniesieniu do art. 160 § 4 k.k.w. – S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy...*, uwagi do art. 160, Nb 12.

²⁵ Por. *Uzasadnienie...*, s. 33.

skazanemu pisemnego upomnienia przez kuratora sądowego. Czynność ta (upomnienie) warunkowałaby tym samym możliwość podjęcia decyzji przez sąd. Z kolei porównanie treści obu paragrafów prowadzioby na gruncie wykładni językowej do wniosku, że w przypadku wystąpienia przesłanek względnie obligatoryjnych, sąd mógłby odstąpić od odwołania warunkowego zwolnienia jedynie w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami, a więc w sytuacjach absolutnie ekstraordynaryjnych, podczas gdy w sytuacji dwukrotnego naruszenia przez skazanego porządku prawnego mieszczącego się w katalogu z § 1 pkt 2-4, a nadto po zwróceniu mu uwagi w drodze pisemnego upomnienia sąd mógłby odstąpić od odwołania warunkowego zwolnienia w razie ustalenia, iż przemawiają przeciw temu szczególne względy. Swoboda decyzyjna sądu byłaby zatem w tym przypadku paradoksalnie znacznie szersza.

Z uwagi na fakt, iż wynik wykładni językowej przywołanych regulacji prowadzi do rezultatów absurdalnych, przeto w oparciu o wykładnię funkcjonalną i systemową należy przyjąć następujące rozumienie przedmiotowych przepisów.

W przypadku ustalenia, iż w sprawie zaistniały przesłanki względnie obligatoryjnego odwołania warunkowego zwolnienia, opisane w art. 160 § 1 pkt 2-4, kurator sądowy jest – co do zasady – zobligowany do złożenia wniosku o odwołanie warunkowego zwolnienia (art. 173 § 2 pkt 4 k.k.w.), chyba że uzna, iż rodzaj i stopień naruszenia uzasadniają przekonanie, że pomimo odstąpienia od złożenia wniosku cele środka związanego z poddaniem skazanego lub sprawcy próbie zostaną osiągnięte (art. 173 § 3 k.k.w.). W tym ostatnim przypadku kurator udziela skazanemu pisemnego upomnienia, którego odpis niezwłocznie przekazuje do właściwego sądu penitencjarnego. Sąd, analizując okoliczności sprawy, winien kierować się tymi samymi przesłankami, którymi posiłkuje się kurator sądowy, albowiem tylko w ten sposób można doprowadzić do jednolitości decyzyjnej i racjonalności czynności kontrolnych sądu nad działaniami kuratorów. Tym samym art. 160 § 5 k.k.w. należy odnosić jedynie do tych sytuacji, w których kurator złoży wniosek o odwołanie warunkowego zwolnienia.

Wracając do głównego nurtu wyводу należy wskazać, iż po przeanalizowaniu sprawy (na podstawie odpisu pisemnego upomnienia) sąd może podzielić stanowisko kuratora, nie podejmując żadnych czynności, albo zakwestionować decyzję kuratora i wszczęć z urzędu postępowanie prowadzące do odwołania warunkowego zwolnienia. Jeśli natomiast kurator uzna, iż naruszenie warunków probacyjnych było na tyle istotne, że uzasadnia wystąpienie z wnioskiem o odwołanie warunkowego zwolnienia, sąd zobligowany jest wniosek ów uwzględnić, chyba że ujawni się w sprawie wyjątkowy przypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami (art. 160 § 5 k.k.w.).

Wreszcie w sytuacji, gdy skazany, po uprzednim udzieleniu mu przez kuratora sądowego pisemnego upomnienia (i zaakceptowaniu tej decyzji przez sąd), dopuszcza się kolejnego naruszenia warunków probacyjnych, kurator sądowy jest bezwzględnie zobligowany do wystąpienia do sądu penitencjarnego z wnioskiem, a sąd do odwołania warunkowego zwolnienia, chyba że zachodzi wyjątkowy przypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami. Przyjąc bowiem należy, iż pojęcie „szczególnych względów”, jakim posługuje się ustawodawca w art. 160 § 4 k.k.w., powinno być interpretowane w nawiązaniu do normy zawartej w art. 160 § 5 zd. 1 k.k.w. *in fine*, w oparciu o wnioskowanie *a minori ad maius*. Skoro bowiem przepisy zakazują sądowi odstąpienia od odwołania warunkowego zwolnienia, w sytuacji gdy skazany po raz pierwszy narusza warunki probacyjne poza nadzwyczajnymi

sytuacjami, to tym bardziej zakaz ten winien obejmować przypadki, gdy skazany dopuszcza się dwukrotnego naruszenia spoczywających na nim obowiązków i to pomimo udzielonego mu pisemnego upomnienia. Zakres swobody decyzyjnej sądu nie może być w drugim przypadku szerszy, skoro *ratio legis* tego przepisu przemawia raczej za zawężeniem możliwości odstąpienia w tej sytuacji od decyzji o odwołaniu warunkowego zwolnienia. Nie pozostaje zatem nic innego jak przyjęcie naprowadzonego powyżej sposobu wykładni przedmiotowych przepisów, przy pełnej świadomości, iż posłużenie się w tym przypadku wykładnią funkcjonalną prowadzi do naruszenia zakazu wykładni synonimicznej. Tylko jednak w ten sposób możliwe jest zachowanie racjonalnych efektów wykładni i uniknięcie absurdalnych rozwiązań. W sprawach związanych z wykonaniem orzeczenia o warunkowym zwolnieniu oraz w sprawie odwołania warunkowego zwolnienia właściwy jest sąd penitencjarny, który udzielił zwolnienia, a jeżeli warunkowo zwolniony przebywa w okręgu innego sądu, właściwy jest sąd penitencjarny, w którego okręgu skazany ma miejsce stałego pobytu (art. 163 § 1 k.k.w.). Już przy pobieżnej analizie powyższego przepisu rzuca się w oczy niekonsekwencja terminologiczna. Czym innym jest bowiem „przebywanie”, które może mieć charakter li tylko tymczasowy, a czym innym „stały pobyt”, przez który należy rozumieć ulokowanie w określonej miejscowości swojego centrum aktywności życiowej. Trudno znaleźć uzasadnienie dla wprowadzenia w ramach jednego przepisu tego typu rozróżnienia. Stosowanie powyższej regulacji w praktyce prowadzić będzie do nietypowych sytuacji. Jeśli bowiem na przykład skazany, zwolniony przez Sąd Okręgowy w Opolu, ma stałe miejsce pobytu w Krakowie (miejsce zamieszkania), a został tymczasowo aresztowany i przebywa obecnie w związku z czynnościami procesowymi w areszcie śledczym w Gdańsku, to właściwym do wykonywania i odwołania postanowienia o warunkowym zwolnieniu będzie Sąd Okręgowy w Krakowie, mimo że skazany znajduje się w okręgu zupełnie innego sądu. A pamiętać należy, że w przypadkach opisanych w art. 160 § 3 k.k.w. skazany ma prawo wziąć udział w posiedzeniu sądowym, co rodzi kolejne komplikacje.

Podsumowując powyższe rozważania, należy stwierdzić, iż nowelizacja Kodeksu karnego wykonawczego w części dotyczącej instytucji warunkowego przedterminowego zwolnienia pozostawia wiele do życzenia. Wprowadzone rozwiązania rażą przypadkowością i brakiem odpowiedniej analizy istniejącej regulacji prawnej, a także praktycznych skutków wprowadzonych modyfikacji. Część zmian nie została w żaden sposób uzasadniona przez projektodawców, stąd trudno jest ustalić *ratio legis* dokonywanych przekształceń. Zupełnie niezrozumiałym jest wprowadzenie kategoryzacji przesłanek odwołania warunkowego zwolnienia na przyczyny bezwzględnie i względnie obligatoryjne, co w połączeniu z niejasną i nieprecyzyjną, wręcz chaotyczną redakcją przepisów prowadzi do zamieszania i poważnych wątpliwości interpretacyjnych. Wreszcie konstrukcja przepisów przejściowych w kontekście podstaw odwołania warunkowego zwolnienia budzi wątpliwości w zakresie zgodności z ustawą zasadniczą. Z obserwacji autora wynika, iż założenia i cele nowelizacji skupiające się głównie wokół postulatu przyspieszenia postępowania wykonawczego nie zostały w żaden sposób zrealizowane. Wprowadzone regulacje przyniosły zgoła odmienny skutek, doprowadzając do wzrostu spraw wpływających do wydziałów penitencjarnych, a co za tym idzie – do powstania zaległości orzeczniczych²⁶. Sprawy wymagające z istoty szybkiego rozstrzygnięcia, jak wnioski o przerwę w wykonaniu kary, o warunkowe zwol-

²⁶ W niedługiej perspektywie czasowej należy spodziewać się także istotnego wzrostu populacji osadzonych w jednostkach penitencjarnych, w związku z falą odwołań warunkowych zwolnień.

nienie, ale także o odwołanie warunkowego zwolnienia, oczekują nawet do 4 miesięcy na rozstrzygnięcie. W ten sposób instrukcyjne terminy nakazujące rozpoznawanie sprawy w instancji odwoławczej w ciągu 14 (art. 162 § 2 k.k.w.) lub 21 dni (art. 20 § 4 k.k.w.) pozostają w dalszym ciągu nieosiągalnym i idealistycznym postulatem. Owe przestoje prowadzą coraz częściej do konieczności umarzania postępowań z uwagi np. na upływ terminu pozwalającego na odwołanie warunkowego zwolnienia lub zakończenie odbywania kary przez skazanego ubiegającego się o warunkowe zwolnienie. Okoliczności te w sposób oczywisty godzą w powagę wymiaru sprawiedliwości, pozostawiając negatywny wydźwięk tak w sprawach indywidualnych skazanych, jak i w ogólnym odbiorze społecznym.

Bibliografia

- E. Bienkowska [w:] *Kodeks karny, Komentarz*, G. Retman (red.), Warszawa 1999.
- J. Lachowski, *Przesłanka materialna warunkowego przedterminowego zwolnienia na gruncie kodeksu karnego*, „Prokuratura i Prawo” 2008.
- J. Lachowski, *Warunkowe zwolnienie z reszty kary pozbawienia wolności*, Warszawa 2010.
- S. Lelental [w:] M. Melezini (red.), *System prawa karnego*, t. 6, Warszawa 2010.
- S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2012.
- A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2005.
- L. Przybyłczak, *Instytucja warunkowego zwolnienia w nowym k.k. i k.k.w.*, „Prokuratura i Prawo” 1998.
- A. Tobis, *Wywiady i opinie milicji, zakładów pracy i rad narodowych jako podstawa orzeczeń o warunkowych zwolnieniach*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1969.
- A. Tobis, *Zasady orzekania w sprawach o warunkowe zwolnienie*, Warszawa 1972.
- G. Wiciński, *Glosa do postanowienia SA w Łodzi z dnia 23 marca 1999 r., II AKz 114/99*, „Prokuratura i Prawo” 2000, nr 7-8.

Streszczenie: Artykuł zawiera syntetyczne omówienie regulacji dotyczącej instytucji warunkowego zwolnienia, ze szczególnym uwzględnieniem zmian wprowadzonych nowelizacją Kodeksu karnego wykonawczego z dnia 16 września 2011 r. W toku przeprowadzonych rozważań dokonano szczegółowej analizy wybranych przepisów, wskazujących na ich mankamenty, braki oraz będące konsekwencją tego stanu rzeczy problemy w zakresie ich praktycznego zastosowania. Dostrzeżono jednak także i pozytywne rozwiązania, stanowiące załączek zmian zmierzających w prawidłowym kierunku.

Słowa kluczowe: warunkowe zwolnienie, kodeks, kara, skazany, nowelizacja

THE INSTITUTION OF PAROLE ACCORDING TO REGULATIONS OF THE CRIMINAL EXECUTIVE CODE AFTER AMENDMENT ACT FROM 16TH SEPTEMBER 2011

Abstract: The article contains synthetic overview of provisions pertaining to the institution of parole, particularly the ones that have been changed by regulation of legal amendment from 16th September 2011. Careful considerations brought detailed analysis of chosen provisions, indicating their weakness, shortcomings and perceptible problems in the matter of their practical application. Nevertheless, there were also positive solutions perceived, as a beginning of positive changes tending to correct direction.

key words: parole, code, punishment, convict, amendment act